

ATATÜRK'ÜN TÜRK GENÇLİĞİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ*

Uzm. Yrd. Berna TÜRKDOĞAN**

Sayın Okul Müdürü, Saygıdeğer Öğretmenler, Sevgili Öğrenciler; bundan 60 yıl önce bedenlen kaybetmiş olduğumuz Ulu Önderimizin kurmuş olduğu Cumhuriyetin bir eseri olan Türkiye Cumhuriyeti'nde, cumhuriyet ile yaşıt okulunuzda sizlerle bulunmaktan dolayı Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Uzmanları olarak onur duymaktayız.

Bundan 78 yıl önce kurulan Büyük Millet Meclisimizin değışmez tek ilkesi, "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir" yani "Egemenlik Uluşundur" ilkesidir. Erzurum - Sivas kongrelerini izleyen bu mutlu tarihsel olay, yıkık ve yoksul bir vatan ve ulusun kaderini çizen çalışmaların olumlu sonucu, bugünkü güçlü, şerefli, yenilmez Türkiye'nin yüceliş kapılarını ardına kadar açmıştır. Bu açılışla yükselen yeni kuşaklar, genç ve dinamik bilinçli Türk çocukları, ağabeylerinin, atalarının bıraktığı her mirasa yürekten bağlı olarak yaşatacak duruma erişmiş bulunuyorlar. Biraz önce seyrettiğimiz multi-vision gösterisinde ülkemizin ne şartlar altında bugüne geldiğini gördük. Bu düşünce iledir ki, kendilerine sonsuz sevgisi bulunan Atatürk, çocuklarımıza mutlu bir gün olarak 23 Nisanı "Çocuk Bayramı" olarak armağan etmiştir. Gençlere verdiği önemi de 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı olarak ilân etmesi ile göstermiştir.

* Bu konferans Atatürk Araştırma Merkezi adına 10 Kasım 1998 tarihinde Ankara Lisesi Konferans Salonu'nda verilmiştir.

** Atatürk Araştırma Merkezi Uzman Yardımcısı.

Gençlik bir sosyal sınıf değildir. Ama her zaman önemli bir toplumsal güç olmuştur. Çağımızda, dünyamızda, özellikle ülkemizde, bu güç diğerlerine kıyasla daha belirgin olarak duyuruyor. Bu nedenle onu elde edebilmesi için çabaya değer ortak amaçlarda birleştirmek bugünkü ve yarınki sorunlarımıza çözüm bulmak bakımından gereklidir.

Gençlik, yani sizler, yaşanan günlerin aynası, yarınların tek güvencesisiniz.

Ulu önderimiz Atatürk, yarattığı eserini sevgi ve güven duyduğu sizlere bırakmıştır. Bu inancını ise 1919'da Milli Mücadele sırasında ortaya koymuştur. Bunun kanıtı olan sözleri ise şöyledir ;

“Herşeye karşın muhakkak bir nura doğru yürümekteyiz. Bende bu imanı yaşatan güç, yalnız aziz memleket ve milletim hakkındaki sonsuz sevgim değil, bugünün karanlıkları, şarlatanlıkları içinde sırf gerçek vatan aşkıyla ışık serpmeye ve aramaya çalışan bir gençlik gördüğümündür.” demıştır.

Türk devrimin “reformlar” dönemi, cephedeki savaşın kazanılmasından daha zor bir dönem olmuştur. Çünkü, yerleşmiş ve kökleşmiş tutum ve geleneklere karşın, medeniyet yolunda verilen bu mücadele de zorlu geçmiştir. 600 yıllık Osmanlı döneminin alışkanlığı, Padişahlık ve Hilafet müessesinin aldatıcı görünüşü, Cumhuriyet ilanı sırasında bile etkisini sürdürmüştü. 75. yılını kutladığımız Cumhuriyetimiz Atatürk tarafından en sağlam güvence unsuru olan gençliğe, sizlere hem armağan edilmiş, hem de koruyuculuğunuza teslim edilmiştir. Ulu önderimizin dediği gibi; “Ey yükselen yeni nesil, gelecek sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve yaşatacak sizlersiniz”.

Atatürk her zaman öğretmenlere ve gençliğe önem vermiştir. Her fırsatta, ziyaretlerde bulunup öğütler vermiştir. Mesela, 10 Aralık 1915'te Çanakkale'yi İngilizler boşalttıktan sonra, Edirne'ye gelişinde Edirne Lisesi'ni

ziyaret etmiş, bundan dört sene sonra Sivas'tan 27 Aralık 1919'ta Ankara'ya geldiğinde, ilk uğraklarından birisi Ankara Lisesi olmuştur.

Ankara'yı 25 Temmuz 1924'te ziyaretinde ise, şunu söylemiştir.

“Öğretmenler, yeni nesili, Cumhuriyet'in fedakar öğretmenleri, sizler yetiştireceksiniz, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır.” “ Hiçbir zaman hatırınızdan çıkmasın ki, Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, nesiller ister”.

Cumhuriyetin kurulması ile sizlere tanınan imkan çok büyüktür. Türk Yeni Cumhuriyeti Osmanlı'dan medreselerle, bunların yanında yetersiz sayıda maarif okulları teslim almıştır. Bir de dini eğitim yapan mahalle mektepleri vardı.

Osmanlı Devleti'nin yıkılma sebeplerinden biri de eğitim sorunudur. Orta Çağ Avrupasına Karanlık Devir adının takılması da yine bu eğitim sisteminin sonucu olan yaratıcılıktan yoksun olmasıdır.

II. Mahmud devrinde güçlükle kabul edilen fes, sonradan adeta islam ile bütünleşerek, dinin vazgeçilmez bir unsuru olmuştur.

1931'de çıkartılan bir kanunla Türkiye'deki yabancı okulların ilk kısımlarının kapatılması, Türk çocuklarının körpe dimağlarının yabancı etkisinden uzak tutulması içindir.

Bugünse bilimsel yöntemlerle idare edilen eğitim ve öğretim kuruluşları, yetenekli öğretim kadroları, noksanlarına rağmen yürütülmeye çalışılan programlar dünle kıyaslanamayacak ölçüdedir. Bu eğitim laik düzenin sonucudur. Cumhuriyet idaresinde, gençlikten görevler, sorumluluklar bekler. Ülkemize yönelik tehditlere karşı uyanık olmak, çağdaş uygarlığa katılabilecek şekilde kendinizi bilim ve teknolojiye hazır tutmak durumundasınız. Ama bunu da bilinçli yapmak, taklitçilikten uzak durmakla Türk milletinin yapısına uygun olanı seçmekle yapabilirsiniz. Atatürk'ün bu konudaki sözü çok önemlidir.

"Biz, Batı Uygarlığını bir taklitçilik yapalım diye almıyoruz, onda iyi olarak gördüklerimizi, kendi bünyemize uygun bulduğumuz için dünya uygarlık düzeyi içinde benimsiyoruz. Doğal olarak izlenecek yol, bilimsel bir nitelikte olarak safsatalardan arınmış olacaktır."

Birer Türk Genci olarak görev ve sorumluluklarınız vardır.

Büyükleri saymak ve onların gösterdiği iyi yoldan gitmek,

Küçükleri sevmek,

Taklitçi değil, örnek olmak

Hangi durum ve koşullar içinde olursa olsun, olaylar karşısında, aşırı taşkınlık ve hafiflik göstermemek;

Diğer ulusların gençliğinden üstün olduğunu, bilinçli ve örnek hareketleriyle yaşatırken, kendini de bilmek,

Yurt ve ulus çıkarlarını üstün tutmak,

Zararlı fikir akımlarına kapılmamak,

Geleceğe güvenle hazırlanmak,

Uyuşturucu, alkol ve sigara gibi zararlı alışkanlıklara kapılıp hayatınızı karanlığa sürüklememek,

Yakın ve uzak tarihten ibret alarak, yarının yenilmez, büyük Türkiye'sini yaratmak,

Devletin sağlam, uzun ömürlü olabilmesi, düşüncede, bedende ve yetenekte üstün bir gençliğin varlığına bağlıdır.

Ulu önderimizin dediği gibi;

“Eğitimidir ki bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum olarak yaşatır, ya da bir milleti köleliğe ve yoksulluğa düşürür. Bir kütle, millet olabilmek için mutlaka eğitimcilerle muhtaçtır” Bunun önde gelen temsilcileri öğretmenlerdir. Bundan dolayıdır ki, öğretmenlerin saygın yeri tartışılmaz. “Gençliği kesinlikle ideal sahibi ve ülkeyle ilgili olarak yetiştirmek herkesin, hepimizin, her devlet adamının başta gelen görevidir.” “Gençliği yetiştiriniz. Onlara bilim ve kültürün pozitif düşüncelerini veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız. Hür fikirler uygulamaya konulduğu vakit Türk Milleti yükselecektir”.

“Bireyler düşünür olmadıkça, kitleler istenilen yönlerde her zaman çekilirler”.

Tabiat bir şey vermez. Herşeyi kazanmak gerekir. Ayrıca çalışmıyorsunuz, düşünsel gelişme ve ahlaki olgunlaşma imkansızdır.

Atatürk'ü ve O'nun ilkelerini iyi kavrayarak, özellikle O'nun amacını bütünüyle bilip değerlendirmemiz şarttır. Sizlerin amacı; devrimlerin amacını gerçekleştirmek olmalıdır. Bu da Türkiye Cumhuriyeti halkını tümüyle çağdaş ve bütün anlam ve biçimiyle uygar bir toplum haline kavuşturacaktır. Düşünceli, bilgili, kültürlü, sağlam vücutlu ve yüksek karakterli kişilere ihtiyaç vardır.

Bu nedenlerle daha 1920'de ilk Maarif Kongresi toplanmıştır. Bu kongrede Atatürk gelecek için fikirlerini açıkça ortaya koyarak, yetiştirilecek gençlerde aranması gereken özellikleri belirterek, milli eğitimin hedeflerini açıklamıştır.

Atatürk'ün hayatı boyunca özellikle üzerinde durduğu iki önemli konu vardı. Birincisi her bakımdan tam bağımsızlığa sahip bir devlet yaratmaktı. Bu amaçla Milli Mücadele dönemi yaşanmış, Lozan'daki kapitülasyonlar meselesi uzun süre tartışılmıştır. İkincisi çağdaşlaşma yolunda idi. Bunun içinde ilim ve fenden yararlanmak, yol gösterici olarak müsbet ilimi kullanmak temel hedef olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında

tek üniversite İstanbul Dar-ül-fünun'u idi. Bu kurum batılı modern eğitim anlayışından uzaktı. 3 Mart 1924 tarihinde çıkarılan Tevhid-i Tedrisat kanunu ile bütün eğitim kurumları, bildiğiniz gibi, Maarif Vekaletine bağlanarak eğitimde bütünlük sağlanmıştır. Laik eğitim sistemine geçilmiştir.

Atatürk'ün gayretleriyle gerçekleştirilen üniversite reformu ile, fen ve sosyal bilimlerde batı örneklerine uygun araştırmalarla Türk eğitim kadrosu yerleştirilerek bugünün gençliğine yeni ufuklar açılmıştır. Böylece, Atatürk, cumhuriyeti yaşatacak bir ruhla beraber, mesleklerinde de iyi yetiştirmelerini ısrarla istemiştir.

42 yaşında Cumhuriyeti ilan eden, 44 yaşında şapka ve kıyafet devrimini gerçekleştiren, 48 yaşında Latin harflerini yerleştiren, Büyük Atatürk, taşıdığı düşünce yeniliği, ruhundaki enerji tazeliği sebebiyle yaşamının her çağında genç idi. O'na göre genç olmanın ölçüsü, sadece yaş değil, yaşın yanında koyduğu ilkelere, başardığı devrimlere inanç ve bağlılık idi. Onun içindir ki, *“Benim anladığım gençlik, bu devrimin fikirlerini ve ideolojisini benimseyip gelecek kuşaklara götürecektir kimselerdir. Benim nazarımda 20 yaşında bir yobaz ihtiyar, 70 yaşında bir idealist ise zinde bir gençtir”* diyordu. İlkelerine bağlı, çalışkan, vatansever bir gençlik, Atatürk'ün ideali idi.

Daha Sivas Kongresi günlerinde, başlıca İstanbul gazetelerinin başyazarları hatta daha sonra Bağımsızlık Savaşı'nda çok büyük hizmetler yapacak önemli kişiler “manda tezini” savunurlarken, Kongre'ye yüksek öğrenimdeki arkadaşları adına katılan bir Askeri Tıp öğrencisi, manda önerilerine şiddetle karşı çıkar: Mustafa Kemal Paşa arkadaşlarıyla çalıştığı bir sırada, bu genç Tıp öğrencisi, ateş ve heyecan içersinde, kendisini Sivas'a yollayan Tıbbiyelilerin “bağımsızlık davasını başarmak yolundaki çalışmaya katılmak üzere gönderildiklerini; mandayı kabul edemeyeceğini, kabul edecek olanlar varsa bunları kim olursa olsun reddedeceklerini” söyler. “gerçekleşmesi imkansız bir ihtimal ama manda fikrini Mustafa Kemal de kabul edecek olursa, onu da reddedeceklerini” haykırır.

Mustafa Kemal oldukça heyecanlanır ve “Arkadaşlar, Gençliğe bakın, Türk milli bünyesindeki asil kanın ifadesine dikkat edin” der. Ve Genç Tıp öğrencisine hitaben, “Evlât müsterih ol! Gençlikle iftihar ediyorum ve gençliğe güveniyorum” dedikten sonra “azınlıkta kalsak da mandayı kabul etmeyeceğiz, parolamız tektir ve değişmez: Ya istiklal, ya ölüm...” güvencesini verir.

Gençliğe bıraktığı bir eser ise büyük Nutuk'tur. Cumhuriyet Halk Fırkasının 2. Büyük kongresinde 15-20 Ekim 1927 tarihleri arasında bizzat kendisi tarafından 6 gün içinde, 36 saat, 30 dakikada okunmuştur. Nutuk “19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktım.” Cümlesiyle başlamakta, Gençliğe Hitabeyle bitmektedir. Ve 19 Mayıs 1919 ile 20 Ekim 1927 tarihleri arasındaki olayları anlatmaktadır. Kurtuluş Savaşı Destanının askeri ve siyasi bütün yönlerini belgelerle tahlil eder. İmparatorluğun nasıl çöktüğünü ve genç Türkiye Cumhuriyeti'nin nasıl doğduğunu anlatır. Türk devriminin amacını açıklar. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası etrafında örgütlenen ve ülkemize çağdaş ve laik bir düzen kurmak için yaptığı devrimleri eleştirenlere, dini siyasete alet edenlere ve bunlara duyarsız kalanlara verdiği cevap da dikkate değerdir. “Onlar tam tersine bu defa da dini düşünce ve inançlara saygılıız sloganını büsbütün zıt bir anlamda yorumlamaya kalkıştılar. Sözde bu sloganla her dinin ve her dinden olanların düşünce ve inançlarına saygılı olduklarını belirtmek, geniş ölçüde hürriyetçi olduklarını anlatmak istiyorlarmış. Efendiler! Böyle bir tutuma dürüst ve samimidir denemez. Politika dünyasında bir çok oyunlar döntüyor. Fakat kutsal bir ülkenin kendini ortaya koyduğu Cumhuriyet rejimine, çağdaş yenileşmeye karşı cahillik, bağnazlık ve her türlü düşmanlık ayağa kalktığı zaman özellikle yenilikçi ve cumhuriyetçi olanların yeri gerçekten yenilikçi ve cumhuriyetçi olanların yanındır. Yoksa gericilerin ümit ve faaliyet kaynağı olan saf değil.” Verdiği önemli mesajlardan kısa alıntılar yaptığımız, bugün de herkesin baştan sona dinlemesi gereken Nutka verilmesi gereken önemli Atatürk son bölümde şu şekilde belirtmektedir.

“Bu konuşmamla, milli hayatı sona ermiş sanılan büyük bir milletin bağımsızlığını nasıl kazandığını; ve bilim ve tekniğin en son esaslarına dayalı, milli ve çağdaş bir devleti nasıl kurduğunu anlatmağa çalıştım.

Bugün ulaşmış olduğumuz sonuç, yüzyıllardan beri çekilen milli felaketlerden alınan derslerin ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir.

Bu sonucu, Türk gençliğine emanet ediyorum”

1918'in karanlık tablosu nasıl Türk gençliğinden alınan güçle aydınlığa dönüştürülmüşse, bu aydınlığın sürekli olmasını sağlayacak ve milleti daha aydınlık yarınlara ulaştıracak olan da gençlerdir.

Atatürk bizlere, memleket gerçeklerinden kaynaklanan problemler karşısında dogmalara kapılmaksızın, aklın ve ilmin rehberliğini kabul eden gerçekçi bir ideoloji bırakmıştır. Atatürkçülük adını verdiğimiz bu ideolojiye sarılmalı, Türk gençliği olarak onu söz halinden eser haline getirmeliyiz. Her türlü dogmadan uzak, akılcı b.. dünya görüşünü vurgulayan, kendisini daima yenileyen çağdaş bir görüşü simgeler.

Atatürk'ün kastettiği ve özlediği gençlik, ayrı ayrı idealler peşinde koşan, bölünmüş ve parçalanmış bir gençlik değildir. Aksine, bütünüyle Türk milletinin müşterek eğilimlerini temsil eden, Atatürkçülük dışında hiçbir yabancı akımın, hiçbir yabancı ideolojinin esiri olmayan bir gençliktir. Bu yüzden, Türk gençliği bir fikir gençliği, bir inanç gençliği, bir ideal gençliği oluşturmalıdır.

Atatürk'ün en büyük arzusu, Türk toplumunu, insanlık ailesinin bireyleri birbirine sevgi ile bağlı, özgür, müreffeh ve mutlu bir üyesi yapmaktır. Bunu çabuklaştırmak ve milli bir gayeye dönüştürmek içinde fikir ve hareketi birlikte yürütmüştür. Bu ana düşünceyi milletin bütün bireylerinde ve bilhassa genç nesilde uyanık ve güçlü tutmak için de, milli irade fikrini hareket noktası olarak almıştır. Gerçekten de, milli irade toplumsal vicdanı yansıtan en gerçek değerdir. Çünkü o her bireyin doğuştan hakkı olan hür iradenin tüm toplumda ifadesini bulmasından başka bir şey değildir. Bu bakımdan, toplumsal bilincin uyanık ve zinde tutulması hür iradenin kullanımına bağlıdır. Hür irade fikrini ortaya atan Descartes, hür

iradeyi insanda kendiliğinden en asil olarak bulunabilen tek şey olarak görmektedir.

O halde, Atatürkçülük, şekil değil, gösteriş değil, hele insanda hür irade fikrini zayıflatan doktrin ise hiç değildir. O, milli özlemlerden ve evrensel barış tutkusundan doğan bir inanç, duygu ve düşüncedir. Hedefi de modern bir Türkiye yaratmaktır. Bu sebeple, gençlerin modernlik yanı güçlü, doğru ve açık sözlü, geniş düşünce ufkuna sahip, yorumcu, kendine güvenen, yurttaşlık sorumluluğunun bilincinde olan ve bunu en iyi şekilde yerine getiren, hoşgörülü, özgürlük ve bağımsızlık fikrini hayatı pahasına savunan kişiler olması gerekir.

Atatürk yaptıklarıyla biten bir insan değildir. Her kuşakta yeniden başlayan biridir. O fani vücudu toprak olduktan sonra da, yeni kuşakları etkileyen, eserleriyle ayakta duran, tehlikeler, bunalımlar karşısından milletine kurtuluş yollarını göstermeğe devam eden, düşünceleriyle karanlıkları aydınlatan insandır.

O'nu her devirde karalamaya çalışan insanlara cevabımız, elbetteki, o da bir insandır. Ama bunlar O'nun büyüklüğüne gölge düşüremez.

Atatürk'ün "Ey Türk Gençliği birinci vazifen Türk İstiklalini, Türk Cumhuriyeti'ni ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir" diye başlayan Türk Gençliği'ne olan Hitabesini biliyorsunuz. Aynı şekilde, Atatürk'ün verdiği hizmetlere karşı, vefakâr Türk Gençliği de sonsuz bağlılıkla minnet ve şükranlarını sunmuştur.

Bu sözleri, birer görev olarak kabul etmemiz gerektiğinden Yüce Önderimize sizlerin adına özellikle ifade etmek istiyorum.

Sevgili Büyük Atam,

Emanetlerinin kutsallığını ve sorumluluğunu bilerek, asıl ödevimiz, yüce öğütlerinin harfiyen yerine getirilmesine çalışmaktır. Bu asıl ödev ge-

rekirse, en ümitsiz felaket günlerinde bile; en büyük gayretler sağlanarak başarılabacaktır! Geçmişte olduğu gibi, en ters talihin, en çelik iradesi yaratılıp, yokluğun varlığı, insanlığın bütün nesillerine gösterilecektir. Hele rejim ve davana gönülden bağlı çok sevdiğin gençlik; tarih ve cihan önünde rasladığı sayısız engelleri aşarak, kutsal emanetlerini aynen sonsuzluğa götürecektir. Türk Gençliği esasen ruhundaki yapıcı ve yaratıcı hasletlere dayanan, maddi ve manevi heran canlı ve uyanık bir varlık olarak, hızla izinde yürüyecektir. Öyleki, artık herşey bitti, sanıldığı gün; birdenbire Türk Gençliği harekete geçecek ve karşısına çıkacak her tehlike ve saldırıyı derhal bertaraf edecektir.

Ey kahraman Ulu Atatürk!

Biz gençler, bizlere verdiğin eşsiz öğütlerinin aynen yapılması için, sana yaraşmağa çalışarak, daima artan bir güvenle, sevinç aydınlık ve esenlik yollarında yürüyeceğiz.

Gücünü ancak senden alan gençlik, ulusal benliği İstiklal ve cumhuriyeti dikkatle koruyacak ve ata mirası bu güzel toprakları; Türk'ün yenilmez bayrağı altında, nesilden nesile zenginleştirerek ebediyen yaşatacaktır.

Ölümsüz sonsuz uykunu rahat uyu, Çok sevgili büyük Atatürk'üm.

Hepinize sonsuz teşekkürler. Saygılarımı sunuyorum.